

ПРОГРАМА
розвитку рибного господарства
у Вінницькій області на 2024-2028 роки

**1.1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА
Програми розвитку рибного господарства
у Вінницькій області на 2024-2028 роки**

1.	Ініціатор розроблення Програми	Департамент агропромислового розвитку Вінницької обласної державної (військової) адміністрації
2.	Дата, номер і назва розпорядчого документа про розроблення Програми	Закони України «Про місцеві державні адміністрації», «Про тваринний світ», «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», «Про аквакультуру», розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 травня 2023 року № 402-р «Про схвалення Стратегії розвитку галузі рибного господарства України на 2024-2029 роки»
3.	Розробник Програми	Департамент агропромислового розвитку Вінницької обласної державної (військової) адміністрації,
4.	Співрозробник Програми	Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Вінницькій області Вінницький національний аграрний університет
5.	Відповідальний виконавець Програми	Департамент агропромислового розвитку Вінницької обласної державної (військової) адміністрації,
6.	Учасники Програми	Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Вінницькій області Вінницький національний аграрний університет, спеціалізовані науково-дослідні організації, суб'єкти господарювання в галузі рибництва, органи місцевого самоврядування.
7.	Терміни реалізації Програми	2024-2028 рр.
7.1.	Етапи виконання Програми	I (2024-2028 рр.)
8.	Перелік місцевих бюджетів, які приймають участь у виконанні Програми	Обласний бюджет
9.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми, всього	66200 тис. грн
	у тому числі:	
9.1.	коштів обласного бюджету	31800 тис. грн
9.3.	інших джерел	34400 тис. грн
10.	Основні джерела фінансування Програми	Обласний бюджет, інші джерела не заборонені чинним законодавством

1.2. Визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована Програма

Програма розвитку рибного господарства у Вінницькій області на 2024-2028 роки (далі – Програма) розроблена на підставі Законів України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», «Про тваринний світ», «Про аквакультуру», розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 травня 2023 року № 402-р «Про схвалення Стратегії розвитку галузі рибного господарства України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках». Програма відповідає цілі 1 «Конкурентноздатний регіон на основі інноваційного та сталого розвитку» та цілі 5 «Регіон безпечного середовища» Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року, затвердженій рішенням 42 сесії 7 скликання Вінницької обласної Ради від 21 лютого 2020 року №921.

Рибне господарство – галузь економіки, завданнями якої є вивчення, охорона, відтворення, вирощування, використання водних біоресурсів, їх вилучення (добування, вилов, збирання), реалізація та переробка з метою одержання харчової, технічної, кормової та іншої продукції.

Розвиток рибництва є необхідною складовою задоволення фізіологічних потреб населення в цінному продукті харчування. Наразі ця галузь, так як і все сільськогосподарське виробництво, потерпає від впливу війни на розвиток бізнесу.

Зважаючи на тривалу довоєнну тенденцію щорічного зниження виробництва ставкової аквакультури, скорочення запасів водних біоресурсів рибогосподарських водойм, старіння основних фондів виробництва, недосконалість законодавчої бази, незбалансованість економічних процесів під час війни та значне екологічне навантаження на водні об'єкти, необхідно вжити дієвих заходів для розвитку рибогосподарського комплексу області.

З кожним роком вирощування товарної риби в області зменшується: у 2020 виловлено 1615 тон, у 2021 році – 1253 тони, у 2022 році – 1188 тон.

За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) раціональна норма споживання риби і рибопродуктів на одну людину на рік становить 20 кг. Фактичне споживання в 2021 році на 1 особу в Вінницькій області становило лише 15,3 кг.

Рибогосподарський фонд внутрішніх водойм області становить 45699 га, з них 52 водосховища загальною площею водного дзеркала 9769 га та 5362 ставка загальною площею 35930 га.

Всього по території області протікає більше 3600 річок загальною довжиною 11800 км, з них 3594 малих річки довжиною 10935 км, середніх річок – 4 загальною довжиною 347 км, великих річок – 2 довжиною 518 км.

Найбільшими річками на території Вінницької області є: р. Південний Буг - загальною площею басейну 63700 км² (в межах області -16400 км²) і довжиною 806 км (в межах області – 352 км); р. Дністер - загальною площею

басейну 72100 км² (в межах області -7500 км²) і довжиною 1352 км (в межах області – 166 км).

Середніми річками на території Вінницької області є: р. Соб - загальною площею басейну 2840 км² і довжиною 115 км; р. Мурафа - загальною площею басейну 2410 км² і довжиною 163 км; р. Рось - загальною площею басейну 12600 км² (в межах області разом з притоками 1920 км²) і довжиною 346 км (в межах області – 58 км); р. Гірський Тікич - загальною площею басейну 3510 км² (в межах області разом з притоками 118 км²) і довжиною 167 км (в межах області– 11 км).

Основу ринку рибної продукції у Вінницькій області становить продукція, яка вирощена в умовах аквакультури. Станом на 01 січня 2023 року кількість суб'єктів аквакультури у межах Вінницької області становила 527, з них 111 – юридичні особи, 416 – фізичні особи та фізичні особи-підприємці. За формою звітності № 1А-риба (річна) «Виробництво продукції аквакультури за 2022 р.» до Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Вінницькій області прозвітувало 203 суб'єкта господарювання, із них 148 фізичних осіб-підприємців та 55 юридичних осіб, що становить 39% від їх загальної кількості по області. Загальний баланс площ виробничих потужностей водних об'єктів для риборозведення у 2022 році по Вінницькій області становив: ставки – 7493,9 га, садки – 15000 м², з них було в експлуатації 6911,8 га ставків, 14660 м² садків.

У більшості випадків неефективно використовуються як природні, так і штучні водойми та стави. Із 5362 ставів станом на 01 вересня 2023 року лише 852 використовується на умовах оренди, що становить 16%.

Занепад стану рибного господарства області викликаний:

- «інтуїтивним» веденням діяльності з риборозведення в більшості господарств, без залучення відповідних спеціалістів та без врахування науково-обґрунтованих рекомендацій;
- відсутністю достатньої кількості гарантовано-якісного рибопосадкового матеріалу (зарибку) в області;
- відчутною зміною кліматичних умов в області протягом останнього десятиліття, що вимагає додаткової гнучкості та адаптації підходів з риборозведення;
- відсутністю механізмів державної та регіональної підтримки або залучення інвестицій для оновлення матеріально-технічного забезпечення рибного господарства;
- недостатнім відтворенням запасів водних біоресурсів, їх виснаженням у попередні роки;
- відсутністю сучасних біотехнологій у діяльності галузевих підприємств;
- зменшенням кількості та погіршенням екологічного стану наявних нерестовищ, забрудненням води;
- не сформованістю племінної бази для вдосконалення якості об'єктів аквакультури;

- відсутністю системи простежуваності походження і обігу водних біоресурсів та виробленої з них продукції на ринку (від вирощування до реалізації);

- неефективністю системи регулювання любительського та спортивного рибальства.

Додатково ситуація ускладнилась через знищення внаслідок військової агресії російської федерації традиційних постачальників рибопосадкового матеріалу (зарибку) - потужних господарств з риборозведення, які розташовувались в нижній частині Дніпра. Рибопосадковий матеріал займає значну питому вагу (до 20 %) у структурі витрат на виробництво товарної риби. Тому, одним з вагомих факторів успішної діяльності підприємств з риборозведення, це придбавати рибопосадковий матеріал в суб'єктів селекційно-генетичної діяльності, спеціалізованих риборозплідних господарствах, сертифікованих суб'єктів аквакультури.

Все вказане вимагає збільшення кількості фахівців з риборозведення, проведення науково-виробничої роботи з вирощування якісного рибопосадкового матеріалу (зарибку) для господарств регіону та країни.

1.3. Мета Програми.

Метою Програми є забезпечення населення широким асортиментом рибопродукції власного виробництва на основі індустріального та інноваційного розвитку аквакультури, збереження і поповнення рибних запасів шляхом зариблення річок басейну Південного Бугу та Дністра, окремих його приток, інших водних об'єктів аборигенними та червонокнижними видами риб і вселенцями.

1.4. Обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми, строки та етапи виконання Програми.

Для досягнення основної мети Програми необхідно здійснити низку заходів організаційного, інформаційного, науково-технічного та кадрового забезпечення.

Джерелами їх фінансування виступатиме обласний бюджет та інші джерела не заборонені чинним законодавством. Окремі заходи, зокрема проведення нарад та семінарів серед спеціалістів рибогосподарських підприємств не потребуватимуть фінансування.

Створення освітнього та науково - виробничого Центру Вінницького національного аграрного університету можливе на базі майна. у тому числі відповідного водного об'єкту та наукової бази університету..

Джерелом коштів на будівництво та обладнання Центру можуть бути власні кошти Вінницького національного аграрного університету, кошти обласного бюджету (як участь у спів фінансуванні проектів міжнародної технічної допомоги), кошти міжнародних та вітчизняних грантових програм.

Проведення робіт з вселення водних біоресурсів до водойм загальнодержавного значення у межах Вінницької області буде проводитись як за рахунок коштів суб'єктів господарювання, громадських організацій, а також за рахунок співфінансування з обласного бюджету заходів по зарибленню, ініціаторами яких виступатимуть територіальні громади.

Загальний обсяг фінансування Програми становить 66200 тис. грн.: за рахунок коштів обласного бюджету - 31800 тис. грн, коштів інших джерел – 34400 тис. грн.

Програма розрахована на 2024 -2028 роки і має бути реалізована у один етап.

Головним розпорядником коштів Програми є Департамент агропромислового розвитку Вінницької обласної державної (військової) адміністрації.

1.5. Завдання Програми та результативні показники.

Основними та пріоритетними завданнями Програми є:

- забезпечення сталого розвитку аквакультури Вінницької області;
- підвищення рибопродуктивності та покращення екологічного стану природних водойм;
- організація роботи з розвитку рекреаційного рибальства на водоймах області
- забезпечення наукового супроводу розвитку рибного господарства області
- підтримка заходів з метою протидії браконьєрству та контролю за реалізацією риби та рибної продукції, знярядь лову на ринках області та в торгівельній мережі.

В результаті виконання завдань Програми очікується:

- збільшення кількості суб'єктів господарювання, які займаються вирощуванням риби посадкового матеріалу;
- збільшення об'ємів вирощування рибопосадкового матеріалу;
- збільшення об'ємів виробництва товарної риби у водоймах області;
- створення освітнього та науково-виробничого центру по розведенню та вирощуванню риби посадкового матеріалу;
- розроблення не менше 3 науково-біологічних обґрунтувань для визначення кількісного та видового складу водних біоресурсів;
- щорічне зариблення річок в межах області аборигенними видами риб, вселенцями та червонокнижними видами.
- покращення умов аборигенних видів водних біоресурсів та збільшення рибопродуктивності рибогосподарських водних об'єктів;
- створення додаткових місць для любительського та спортивного рибальства;

- забезпечення моніторингу стану рибних запасів у водоймах області та визначення пріоритетних напрямів їх збереження і примноження;
- проведення щорічно не менше 2 заходів для підвищення кваліфікаційного та освітнього рівня спеціалістів галузі рибного господарства;
- зменшення випадків браконьєрства на водоймах області.

Зокрема, за період дії Програми передбачається збільшення кількості суб'єктів господарювання, які займаються вирощуванням рибопосадкового матеріалу на 6 одиниць, вирощування рибопосадкового матеріалу – на 2503 тис. шт., об'ємів вирощування товарної риби – на 412 тонн. За рахунок щорічних заходів планується зарибити водойми загальнодержавного значення 1000 тис. шт. аборигенними видами риб, вселенцями та червонокнижними видами.

Основні результативні показники виконання заходів Програми в кількісному виразі, показники ефективності та якості Програми наведені в додатку 2.

1.6. Напрями діяльності і заходи Програми.

На виконання основних завдань та напрямків діяльності в Програмі визначено виконання слідуєчих заходів :

- надання фінансової підтримки суб'єктам аквакультури, які вирощують рибопосадковий матеріал;
- розвиток індустріальної інфраструктури, створення освітнього та науково-виробничого центру по розведенню та вирощуванню рибопосадкового матеріалу;
- співфінансування проєктів міжнародної технічної допомоги, спрямованих на розвиток рибного господарства області;
- розроблення науково - біологічних обґрунтувань по видам та обсягам вселення водних біоресурсів;
- проведення робіт з вселення водних біоресурсів до водойм загальнодержавного значення у межах Вінницької області, в тому числі і за рахунок співфінансування заходів територіальним громадам шляхом передачі субвенції з обласного бюджету, обсягом до 30% відповідних бюджетних видатків таких територіальних громад;
- проведення робіт з відновлення природних нерестовищ, шляхів міграції та місць зимівлі водних біоресурсів;
- облаштування місць для любительського та спортивного рибальства;
- проведення комплексних іхтіологічних досліджень на водоймах області;
- проведення семінарів, курсів, навчання серед спеціалістів рибогосподарських підприємств, природоохоронних органів;
- покращення матеріально-технічного забезпечення Вінницького рибоохоронного патруля для здійснення оперативних рибоохоронних рейдів

Напрямки діяльності та заходи Програми з об'ємами фінансування та очікуваними результатами наведені у додатку 3 до цієї Програми.

1.7. Система управління та контролю за ходом виконання Програми.

Координацію дій між виконавцями Програми, безпосередній контроль за виконанням заходів і завдань та цільовим і ефективним використанням коштів здійснюватиме Департамент агропромислового розвитку Вінницької обласної державної адміністрації.

Департамент агропромислового розвитку щоквартально до 10 числа другого місяця, що настає за звітним періодом інформує обласну державну (військову) адміністрацію та обласну Раду про хід виконання Програми.

Система організації контролю за реалізацією Програми включає в себе також інформування та обговорення ходу виконання Програми на засіданнях постійно діючих і тимчасових громадських та інших колегіальних органах.

Директор департаменту

Олег СІДОРОВ

*Додаток 1
до Програми розвитку рибного
господарства у Вінницькій
області на 2024-2028 роки*

**Ресурсне забезпечення
Програми розвитку рибного господарства у Вінницькій області
на 2024-2028 роки**

Обсяг коштів, які пропонується залучити на виконання Програми	І етап виконання Програми					II етап	Всього витрат на виконання Програми
	2024 рік	2025 рік	2026 рік	2027 рік	2028 рік		
Обсяг ресурсів всього	12000	17000	15800	10700	10700		66200
в тому числі:							
обласний бюджет	6400	6400	6400	6300	6300		31800
кошти інших джерел	5600	10600	9400	4400	4400		34400

Додаток 2
до Програми розвитку рибного
господарства у Вінницькій
області на 2024-2028 роки

**Результативні показники
Програми розвитку рибного господарства у Вінницькій області
на 2024-2028 роки**

Назва показника	Одиниц і виміру	Вихідні дані на почато к дії Програ ми	Терміни виконання Програми					Всього за період дії Програ ми
			2024 рік	2025 рік	2026 рік	2027 рік	2028 рік	
Показники продукту Програми								
Кількість суб'єктів господарювання, які займаються вирощуванням риби посадкового матеріалу	одиниць	13	15	16	17	18	19	6
Вирощування риби посадкового матеріалу	тис. шт	10497	11000	11500	12000	12500	13000	2503
Вирощування товарної риби	тонн	1188	1250	1300	1400	1500	1600	412
Розроблення науково-біологічних обґрунтувань для визначення кількісного та видового складу водних біоресурсів	одиниць	1	1	1	1	-	-	3
Щорічне зариблення річок аборигенними видами риб, вселенцями та червонокнижними видами.	тис. шт	-	200	200	200	200	200	1000
Проведення заходів для підвищення кваліфікаційного та освітнього рівня	однаць		2	2	2	2	2	8

спеціалістів галузі рибного господарство.									
Показники ефективності Програми									
Середня вартість 1 заходу вселення водних біоресурсів	тис. грн		1000	1000	1000	1000	1000		
Середня вартість одного розробленого обґрунтування	тис. грн		100	100	100	-	-		
Середній розмір фінансової підтримки з обласного бюджету наданої на розвиток одного господарства з вирощування рибрпосадкового матеріалу	тис. грн		40	35	31	30	28		
Показники якості Програми									
Збільшення надходжень коштів до місцевих бюджетів в результаті укладання договорів оренди на водні об'єкти	%		5	5	5	5	5		
Щорічне збільшення вирощування риби посадкового матеріалу	%		1,05	1,05	1,04	1,04	1,04	1,35	
Щорічний приріст вирощування товарної риби у рибогосподарськи х водних об'єктах	%		5,2	1	1,1	1,1	1,1	1,24	
Зменшення випадків браконьєрства на водоймах області.	%		5	5	5	5	5		

**Напрямки діяльності та заходи Програми розвитку рибного господарства у Вінницькій області
на 2024-2028 роки**

Назва напрямку діяльності (пріоритетні завдання)	Перелік заходів Програми	Термін виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування/ Орієнтовні обсяги фінансування (вартість тис. грн.)		Очікуваний результат
				Обласний бюджет	Інші джерела	
I. Забезпечення сталого розвитку аквакультури Вінницької області	1. Надання фінансової підтримки суб'єктам аквакультури, які вирощують рибопосадковий матеріал	2024	Департамент агропромислового розвитку Вінницької обласної державної (військової) адміністрації; Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Вінницькій області; суб'єкти аквакультури	500	1500	Збільшення кількості суб'єктів господарювання, які займаються вирощуванням рибо посадкового матеріалу та збільшення його обсягів. Збільшення виробництва товарної риби
		2025		500	1500	
		2026		500	1500	
		2027		500	1500	
		2028		500	1500	
	2. Розвиток індустріальної інфраструктури, створення освітнього та науково-виробничого Центру по розведенню та вирощуванню рибопосадкового матеріалу	2024	Вінницький національний аграрний університет, Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Вінницькій області		1200	
		2025			6200	
		2026			5000	
		2027				
		2028				

	3.Співфінансування проектів міжнародної технічної допомоги, спрямованих на розвиток рибного господарства області.	2024	Департамент агропромислового розвитку Вінницької обласної державної (військової) адміністрації;	5000		
		2025	Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Вінницькій області.	5000		
		2026		5000		
		2027		5000		
		2028		5000		
II. Підвищення рибопродуктивності та покращення екологічного стану природних водойм області	1.Розроблення науково - біологічних обґрунтувань по видам та обсягам вселення водних біоресурсів	2024	Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Вінницькій області; спеціалізовані науково-дослідні установи та організації	100		Розроблення 3 науково-біологічних обґрунтувань для визначення кількісного та видового складу водних біоресурсів
		2025		100		
		2026		100		
		2027				
		2028				
	2. Співфінансування заходів територіальних громад області з вселення водних біоресурсів до водойм загальнодержавного значення у межах Вінницької області, шляхом передачі субвенції з обласного бюджету, обсягом до 30% відповідних бюджетних видатків	2024	Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Вінницькій області; Департамент агропромислового розвитку Вінницької обласної державної (військової) адміністрації	500	1500	Щорічне зариблення річок аборигенними видами риб вселенцями та червонокнижними видами.
		2025		500	1500	
		2026		500	1500	
		2027		500	1500	
		2028		500	1500	

	таких територіальних громад.					
	3. Проведення робіт з відновлення природних нерестовищ, шляхів міграцій та місць зимівлі водних біоресурсів	2024	Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Вінницькій області, органи місцевого самоврядування, громадські організації		200	Покращення умов аборигенних видів водних біоресурсів та збільшення рибопродуктивності рібогосподарських водних об'єктів
		2025			200	
		2026			200	
		2027			200	
		2028			200	
III. Організація роботи з розвитку рекреаційного рибальства на водоймах області	1.Облаштування місць для любительського та спортивного рибальства	2024	Департамент агропромислового розвитку Вінницької обласної державної (військової) адміністрації; Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Вінницькій області; громадські організації, суб'єкти господарювання, органи місцевого самоврядування		300	Створення додаткових місць для любительського та спортивного рибальства.
		2025			300	
		2026			300	
		2027			300	
		2028			300	
IV. Забезпечення наукового супроводу розвитку рибного господарства в області	1.Проведення комплексних іхтіологічних досліджень на водоймах області	2024	Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Вінницькій області; спеціалізовані науково-дослідні установи	200		Забезпечення моніторингу стану рибних запасів у водоймах області та визначення пріоритетних напрямів їх збереження і примноження.
		2025		200		
		2026		200		
		2027		200		
		2028		200		

	2.Проведення семінарів, курсів навчання серед спеціалістів рибогосподарських підприємств, природоохоронних органів	2024	Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Вінницькій області; спеціалізовані науково-дослідні установи; Вінницький національний аграрний університет	Не потребує фінансування		Проведення щорічно не менше 2 заходів для підвищення кваліфікаційного та освітнього рівня спеціалістів галузі рибного господарство.	
		2025					
		2026					
		2027-2030					
V. Підтримка заходів з метою протидії браконьєрству та контролю за реалізацією риби та рибної продукції, знарядь лову на ринках області та в торговельній мережі	1. Покращення матеріально-технічного забезпечення Вінницького рибоохоронного патруля для здійснення оперативних рибоохоронних рейдів	2024	Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Вінницькій області	100	900	Зменшення випадків браконьєрства на водоймах області.	
				2025	100		900
				2026	100		900
				2027	100		900
				2028	100		900